

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย เรื่อง “ การศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน และแนวทางในการผลักดันให้มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้รับการบรรจุเข้าเป็นมาตรฐานระดับชาติ กรณีศึกษาประเทศไทย ” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนในกลุ่มประเทศอาเซียนและความสนใจเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีมาตรฐาน 2) ศึกษามาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนรูปแบบต่าง ๆ และแนวทางในการผลักดันให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีมาตรฐานและได้รับการบรรจุเข้าเป็นมาตรฐานการท่องเที่ยวระดับชาติ 3) ศึกษาแนวทางการสร้างเครือข่ายมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนในกลุ่มประเทศอาเซียน 4) เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในอาเซียนให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยโครงการวิจัยนี้ได้ทำการการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ในระดับประเทศและระดับภูมิภาค เรื่องการท่องเที่ยว เชิงญาติที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยผู้นำชุมชนท่องเที่ยว ผู้นำเครือข่ายการท่องเที่ยว โดยชุมชน ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา หน่วยงานความช่วยเหลือระหว่างประเทศ และสื่อมวลชน จำนวน 200 คน ร่วมแลกเปลี่ยนในเวทีสัมมนาระดับอาเซียน

ผลจากการศึกษา พบว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนในประเทศอาเซียนมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือให้ประชาชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชน หรือบรรเทาความยากจน ประเทศไทยเป็นประเทศแรกในอาเซียนที่ริเริ่มเรื่องมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในปี 2548 ตามด้วยประเทศอินโดนีเซียและกัมพูชา มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในแต่ละประเทศยังไม่สามารถผลักดันให้เป็นมาตรฐานระดับชาติได้ เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐยังไม่เห็นความสำคัญ ภาครัฐของไทยโดยกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ยังขาดการให้ความสำคัญเรื่องมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทำให้ไม่ได้จัดสรรบุคลากรและงบประมาณ ในการทำงาน ในการประชุม Innovating CBT in ASEAN ที่ประชุมได้เสนอคณะทำงานท่องเที่ยวอาเซียน ในการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ชุมชน หรือสถาบันการศึกษาในการพัฒนามาตรฐานส่วนหน่วยงานที่ทำงานเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีการแลกเปลี่ยนกันหรือผลัดเปลี่ยนกันในการจัดสัมมนาในประเทศต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบัน มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนถูกบรรจุเป็น 1 ใน 10 มาตรฐานท่องเที่ยวอาเซียนและมีความเป็นไปได้ในการได้รับการยอมรับในระดับสากล เนื่องจากใช้หลักเกณฑ์การท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนในระดับโลก (Global Sustainable Tourism Criteria - GSTC) ซึ่งเป็นที่ยอมรับในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นแนวทางในการพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ABSTRACT

The research project on “The current situation of community based tourism in ASEAN, and Directions for Establishing a National CBT Standard: Case Study from Thailand.” has been designed with the following objectives: 1) to study the CBT situation in Thailand and ASEAN countries, and explore the possibility to develop a CBT standard in the ASEAN region; 2) to investigate a wide ranges of tourism standard and the feasibility to include CBT Standard in the national agenda; 3) to create CBT network in ASEAN; 4) to promote ASEAN tourism standard to be recognized internationally. This research employed both documentary research and interview with CBT experts. To achieve this mission, 200 CBT stakeholders including community leaders, CBT networks, government organization, academic institutes, international funding agency, and the press had participated in the CBT conference.

The study revealed that CBT in ASEAN has been implemented with the similar aspiration, that is, to create the participatory dialogues for the local community and to be able to equally share the benefits in tourism. The local community also aims to use tourism as a tool for community development and to alleviate poverty. In 2005, Thailand was the first country to draft CBT standard, followed by Indonesia and Cambodia. CBT standard of each country cannot be developed as the national standard due largely to the lack of support from the government. To illustrate this lack of support, the department of tourism, ministry of tourism and sports of Thailand has not allocated a sufficient amount of human and financial resources to the development of CBT standard. The conference ‘Innovating CBT in ASEAN’, proposed the establishment of the ASEAN CBT commission whose tasks are to promote cooperation and involvement of all tourism stakeholders in the development of CBT standard. The CBT conference should be rotated to organize in all ASEAN countries. Currently CBT standard has been included as 1 in 10 ASEAN tourism standard. Having the GSTC framework as a guiding principle, the ASEN CBT standard should soon be recognized at the international level.